

23. Országos Óvodai
Szakmai Összejövetel
2019. október 25.

SZAKMAI-MÓDSZERTANI FOLYÓIRAT

NEVELÉS

*Terepgyakorlat Jánoshidai Napsugár Óvoda
és Mini Bölcső de által rendezett konferencián*

ÁRA: 680 FT

A konferencia témája:

„A fenntarthatóságra nevelés elmélete és gyakorlata”
Jászberény Város Óvodai Intézmény Fürkész Tagóvodája
Tagóvoda-vezető: Benkéné Zsótér Erika

LXXII. évfolyam
2019. október
8. szám

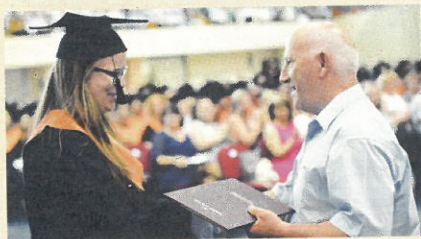

A Rózsa Borka Alapítvány 2019. évi pályázatának témája:

Az óvodapedagógus és a család együttműködésének alakítása a differenciált bánásmód tükrében

Két első helyezette:

Tóth Sára

A díjat a Kaposvári Egyetem diplomaosztó ünnepségén Rózsa Gábor, a kuratórium elnöke adta át.

Jelige: „A kölcsönös elfogadás az együttműködés alapja”.

HELYESBÍTÉS!

Előző, szeptemberi lapszámunkban Tóth Sára dolgozata tévesen Takácsné Szabó Melinda nevével és képeivel jelent meg. A hibáért elnézést kérünk!

Tóth Sára dolgozata a szeptemberi lapszámunkban olvasható.

Takácsné Szabó Melinda

A díjat a Károli Gáspár Egyetem diplomaosztó ünnepségén az óvodát frissen elhagyó Léna, Rózsa Borka egyik dedunokája adta át.

Jelige: „Vegyétek észre!”

Takácsné Szabó Melinda dolgozata az alábbiakban olvasható.

Az alapítványt¹ 1990-ben hozta létre Rózsa György és két fia, Rózsa Gábor és Rózsa Mihály Rózsa Györgyné Robitsek Borbála (1920–1967) óvónő emlékére, aki a második világháború utáni első szakképzett óvodapedagógus-nemzedék tagja, mások mellett Bélaváry Burchard Erzsébet és Mérei Ferenc tanítványa volt.

Az alábbiakban az 1. helyezett Takácsné Szabó Melinda dolgozata olvasható

Jelige: „Vegyétek észre!”

„Keresem a gyermek titkát és kérdezem: hogyan segíthetek abban, hogy ÖNMAGA lehessen?”

(Janus Korczak)

A gyermek nevelése elsősorban a család feladata, amelyben az óvoda szocializációs és nevelő funkciójával kiegészítő szerepet tölt be. Feladatát csak a családdal való szoros együttműködésben tudja ellátni. A szülő bizalommal fordul az óvodapedagógus felé, hiszen legnagyobb kincsét bízta rá, meg kell bíznia annak szakértelmében, odaadásában. Hinnie kell, hogy számára is éppoly fontos gyermeke megfelelő irányú fejlődése.

Minden gyermek értékes, egyedi, egyszeri és megismételhetetlen, így adott, hogy különleges bánásmódot igényel, differenciáltan kell az ő igényeinek megfelelően közeledni hozzá, így érhetjük el a legnagyobb mértékű fejlődést.

Más-más eszközzel, módszerrel kell közelednünk egy-egy gyermekhez. Figyelembe kell venni az ő saját temperamentumát, személyiségét, érdeklődését, fel kell tudni ismerni képességeit, hogy megfelelő módon tudjuk elősegíteni fejlődését. Ez igaz minden gyermekre. Ahogy T. Gordon mondta: „Lehet könyvből gyermeket nevelni, de minden gyermekhez más könyv kell!”

A gyermek alapos megismerése nélkül mindez elképzelhetetlen. A megfigyelés folyamatát értelemszerűen a családi légkör megismerésével érdemes kezdeni. Jól bevált gyakorlat az óvodák részéről, hogy a beiratkozást követően anamnézist vesznek fel, vagy töltetnek ki a szülőkkel, ami gyakran ellenérzést vált

ki, hiszen a kérdések rendkívül személyesek a családot, a gyermekvállalás történetét, a születés körülményeit illetően. Mindenképpen szükséges és fontos ezen információk megosztása, hiszen sok kérdésre magyarázatot adhat a későbbiek során, lerövidíti az okok keresésének útját például egy mozgásfejlődésben lemaradt gyermek esetében: jó, ha tudjuk, kimaradt-e egy mozgásfejlődési szakasz. Az is sokat elárul, ha a szülő elzárkózik az anamnézislap kitöltésétől.

A családlátogatás ma már nem kötelező tevékenysége az óvodapedagógusoknak, mégis úgy vélem, rendkívüli fontossággal bír. Nem elhagyható, ha a gyermek őszinte, teljes körű megismerésére törekszünk. A szülők visszautasíthatják ugyan a látogatást, ami szintén árulkodó lehet a pedagógus számára. Ugyanakkor valamilyen módon hozzá kell jutnunk bizonyos információkhoz, hogy érdemben meg tudjuk kezdeni a pedagógiai munkát.

Fontos tudnunk, milyen szerepet tölt be, hányadik gyermek a családban, van-e bármilyen ételérzékenysége, állandó betegsége. A család értékrendjéről szerzett információk is elengedhetetlenül fontosak, hiszen a család értékrendjét össze kell tudni egyeztetni az óvoda értékrendjével, szabályrendszerével, ami minden fél részéről rugalmasságot igényel.

Az óvodának tiszteletben kell tartania a család vallását, nézetét, ahogyan a családnak is tudomásul kell vennie az óvoda szokás- és szabályrendszerét, nézeteit. Sokat segíthet, ha a szülők megpróbálják bizonyos mértékben otthonukban is magukévá tenni néhány óvodai

¹ Az alapítvány 1992 óta évente versenyt rendez a magyarországi óvodapedagógus-képzőhelyek által delegált végzős hallgatók számára, amelyen egy aktuális szakmai kérdés esszéformában történő kidolgozását kapják feladatul. A jelígis pályaműveket szakmai zsűri értékeli. A verseny díjazottjai díszoklevelet és pénzjutalmat kapnak. Kuratórium:

Az alapítvány első, 1991 januárjában megalakult kuratóriumának munkájában Balogh Ágnes pszichológus, Révész Andrásné nyugdíjas pedagógus, Romhányi Flóriánné pedagógus, Szabadi Ilona nyugdíjas pedagógus és Tomor Lajosné főiskolai adjunktus vett részt. Később csatlakozott a kuratóriumhoz Jávornai Koltovszváry Judit főiskolai docens.

A jelenlegi kuratórium tagjai: Bakonyi Anna pedagógiai szakértő, nyugalmazott főiskolai docens, Benyusné Szász Mónika óvónő, Bíró Gyula iskolaigazgató, főiskolai mestertanár, Egyed Zsuzsanna óvodavezető, pedagógiai szakértő, Körmöci Katalin főszerkesztő, főiskolai oktató és Villányi Györgyné főszerkesztő, főiskolai oktató. Az alapítvány képviselője Rózsa Gábor.

szokást. Ha arra szeretnénk figyelmet fordítani, hogy minden gyermek egyedül, segítség nélkül öltözködjön, meg lehet kérni a szülőket, hogy otthon ők is ugyanazt várják el lehetőségeikhez mérten, vagy az étkezéseknél ők is adjanak kést és villát a gyermekeknek. Az illemszabályok betartásánál is nagy segítséget jelenthet, ha a szülő sem megy el szó nélkül amellett, hogy gyermeke nem köszönt, a játékok elpakolása is alapvető kellene, hogy legyen otthon is. Apróságnak tűnhetnek ezek a dolgok, de ezek összeköthetik az otthont és az óvodát, nagyobb biztonságérzetet adhat a gyermekeknek, ha bizonyos elvárások ugyanazok. El kell fogadnunk a szülők nevelési stílusát, hiszen a gyermek az ő felelősségük.

Sokat elárul a szülő hozzáállása az óvodához, az óvodapedagógiához. Sokan gondolják úgy, még napjainkban is, hogy az óvodában a gyermekek csak játszanak, nem tekintik nevelési intézménynek. Fontosnak tartom, hogy lehetőséget kapjanak a szülők arra, hogy **betekintést nyerjenek az óvoda mindennapjaiba**, esetenként szerepet vállaljanak, segítsék egy-egy tevékenység vagy projekt sikerességét.

A **projektmódszer** az egyik legkiválóbb eszköze lehet a differenciált fejlesztés megvalósulásának, melyben a gyermekek mellett a szülők is kivehetik a részüket, és beleláthatnak az óvoda tevékenységeibe anélkül, hogy ez bármelyik fél számára megterhelő lenne. Én általában a projektszemlélet szerint terveztem meg gyakorlati időszakaimat, pontosan azért, hogy jobban megismerhessem a gyermekeket és a szülőket is egyaránt. Mindig volt valami, amiben segíthettek, amit gyűjthettek otthon. Azt tapasztaltam, hogy **ha a szülők lehetőséget kapnak, szívesen vesznek részt az óvoda életében**, szívesen segítenek, sőt gyermekeiket is büszkeséggel tölti el. Gyakorlóóvodánkban ez bevett szokás. Mindenki a saját képességeihez és lehetőségeihez mérten kapcsolódik be, természetesen nem kötelező jelleggel, ahogy a gyermekek is saját képességeiknek megfelelően vesznek részt például egy-egy produktum létrehozásában. Ami még külön kiemelendő, hogy a témák alakításában is figyelembe vesszük a gyermekek érdeklődését, kívánságait, ami sokkal nagyobb aktivitást von maga után. Itt nagyon jól megjelenik a differenciálás mind a szülők, mind a gyermekek körében. Mindeközben számos információra is szert tehetünk. A gyermekek maguk osztják meg a projekttel kapcsolatos felada-

tokat, így megtanulnak kompromisszumot kötni, vitás helyzeteket megoldani, egyezsége jutni. Szociális készségeik mellett kreativitásuk, problémamegoldó gondolkodásuk, logikájuk is fejlődik, természetesen a projektben rejlő egyéb területek (vizualitás, természetismeret stb.) mellett. Nem elhanyagolható, hogy jól kiszűrhetők a vezetőegéniségek, a komfortzónájukban maradó gyermekek és azok is, akik valamilyen területen kimagasló aktivitást mutatnak. A gyermek megismerésének ezen módját elengedhetetlenül fontosnak tartom.

Fontos, hogy nemcsak gyermekközösséget építsünk, hanem szülői közösséget is. Erre is jó megoldást ad a projektmódszer. Ezzel egyidejűleg a szülőket is jobban megismerhetjük, motiválhatjuk és szemléletváltást is eredményezhet, segíthet az óvodai neveléssel kapcsolatos előítéleteiket megváltoztatni. Így ők is látják munkánk hasznosságát, értelmét, ezáltal a későbbiekben sokkal nagyobb bizalommal fordulnak felénk és szavaink is könnyebben utat találnak. Ez a gyermek legfőbb érdeke is.

Bevonhatók a szülők az óvodai kirándulások, családi napok szervezésébe. Óvodánkban lehetőséget kapnak arra is, hogy bemutassák a gyermekeknek munkájukat, eltérő kultúrájukat (amennyiben van ilyen gyermek a csoportban). Minden évben megtartjuk az **„apa napot”**, ahol az édesapák, nevelőapák vagy nagypapák részt vehetnek az édesanyáknak készülő ajándékok elkészítésében, majd a tornateremben játékos vetélkedőn mérhetik össze erejüket, ügyességüket, természetesen gyermekükkel karöltve. **Anyák napja** mellett **nagymama napot** is tartunk, ahol általában palacsintasütés a program.

A szülők részesei a nagyobb óvodai ünnepeknek is, ilyen a karácsony, farsang, húsvétolás. A gyakorlatom ideje alatt egy édesanyáé volt a főszerep egy egész délelőttön át, aki Japánban élt, ott ismerte meg a férjét és közös gyermekük most a mi csoportunkba jár. Japán kultúrájával, ételleivel, étkezési szokásaival, öltözködési stílusával ismerkedhettek meg a gyermekek. Természetesen az édesanya ennek megfelelő öltözetben jelent meg. Megtanultak japánul köszönni. Nemcsak az ismeret és élményszerzés volt a cél, hanem az is, hogy a gyermekek jobban el tudják fogadni társukat azáltal, hogy jobban megismerhették őt.

Terveim között szerepel, hogy **a népmese napjának** időszakában néhány vállalkozó szellemű szülőt megkérek, ol-

vassa fel kedvenc meséjét a gyermekeknek. A meseolvasás elengedhetetlen egy óvodás gyermek életében, hiszen a fejlődésének fontos alapköve és meghatározza későbbi életét az iskolában (beszédértés, szövegértés, képzelet, fantázia).

Azt gondolhatnánk, hogy mindez megterhelő a szülőknek, szokatlannak tűnhet a sok „foglalkoztatás”, nem is akar minden szülő részt venni ezekben. Nem cél, hogy minden szülő részese legyen ezeknek az alkalmaknak, de ha a csoport alakulásánál már megjelennek, természetessé válnak és örömet okoz mindenki számára, így „szocializálódunk” mindannyian.

A szülők elvárják a rendszeres tájékoztatást gyermekük fejlődéséről, ugyanakkor részükről is elvárható, hogy az esetleges változásokról, családi krízisekről (haláleset, válás...) tájékoztassák a gyermek pedagógusait, így nem értelmezik félre a gyermek viselkedésében bekövetkezett változásokat, sőt segítséget nyújthatnak.

Csoportunkban, ha egy gyermek elveszíti egy szerettét, megemlékezünk róla a csoportban, gyertyát gyújtunk, beszélgetünk róla, mit szeretett benne legjobban, milyen közös élményekkel gazdagodott. Úgy tapasztaltuk, segít a feldolgozásban, nyugodtan sírhatnak, és minden gyermektől szeretetet, ölelést, bátorítást kapnak, emlékeztetjük őket, hogy örüljenek annak, hogy ismerhették. Amíg a gyermeknek szüksége van rá, segítjük őt gyászában és természetesen a szülőt is, hiszen levesszük válláról a terhek egy részét.

A szülői értekezletek alkalmával érdemes tisztázni a jogokat és kötelezettségeket mindkét fél részéről, így elkerülhető a félreértések. A szülői csapatalakításnak jó módszere lehet, ha a szülői értekezleteket kis játékkal kezdjük. Például bevihetünk egy labdát, amit odadobunk valakinek és megkérjük, mondjon egy tulajdonságot, ami jellemzi a gyermekét, majd tovább dobja, és az következik. Tarthatunk **tematikus szülői értekezletet**, ahol adott témáról kaphatnak információkat a szülők, gyakran bevett módszer ez iskolakezdés előtt. De ugyanilyen módon feldolgozható lenne bármilyen téma, ami a szülőket érdekli. Legyen szó gyermeknevelésről, olvasóvá nevelésről, gyermekbántalmazásról.

Egy iskolai feladat keretében végeztem kutatást a **gyermekbántalmazás** témakörében, azt tapasztaltam, hogy a szülők nincsenek tisztában azzal, mi számít gyermekbántalmazásnak. Az „*apám/anyám is így csinálta, mégis itt vagyok*” típusú gon-

dolkodás, a saját tapasztalataik, hozott mintáik természetessé tették, hogy bizonyos (gyermekükre káros) szokást, sémat, nevelési attitűdöt magukévá tettek a saját gyermekük nevelésénél is.

Érdeemes felmérni, melyek azok a témakörök, melyek valóban érdeklik a szülőket, amiben úgy érzik, segítségre van szükségük és azokat a témákat **feldolgozni**. Ha mi nem vagyunk kompetensek a témában, kérhetjük szakértő segítségét, meghívhatunk előadókat az adott témában. Gyakran nyújthatunk észrevétlenül így segítséget a szülőknek, amennyiben problémát észlelünk a csoportban.

Fontos megemlíteni, hogy a gyermekek mellett a szülőkre is hatással vagyunk pedagógusként. **Mintaként szolgálunk** reakciónkkal, problémamegoldási stratégiánkkal, hozzáállásunkkal, kommunikációnkkal. Ahogy minden gyermek más és más, **a szülők sem egyformák**. Fel kell vértézzük magunkat kellő emberismerettel. Jó, ha ismerjük az egyes tipológiákat, hiszen nem egyformán fogadjuk be az információkat, tudni kell az információátadás megfelelő módját, hogy a másik fél valóban azt értse mondanivalónk alatt, amit közölni szerettünk volna.

Mondok egy példát: egy kolerikus ember nem kíváncsi másra, mint a pusztá tényekre. Neki tényszerűen kell elmondani a történeteket, az úgynevezett „körítések” felbosszantják, és úgy érezheti, hogy el akarjuk „maszatolni” a dolgokat.

Ha a szülő megtisztel bizalmával, fontos, hogy figyelmesen hallgassuk vé-

gig, és abban próbáljunk meg segítséget nyújtani, amiben valóban kérte. Ennek legmegfelelőbb módja a **fogadóóra**, ahol kizárólagos figyelmet kapnak az érintettek és maga a probléma. Fontos, hogy érezzék rajtunk, nem ítélkezünk. Legyen szó a gyermek fejlődéséről, családon belüli problémákról vagy épp az óvodapedagógussal szembeni ellentétről, **éreztetni kell, hogy minden a gyermek érdekében történik**. Természetesen a probléma súlyosságától is függ, elegendő-e egy fogadóóra, vagy szükséges-e külső szakember (gyermekvédelmi szakember, fejlesztőpedagógus, óvodavezető) bevonása. Esetenként, például egy bizonyosságot nyert gyermekbántalmazás esetén család gondozás is szóba kerülhet, ahol rendszeres családlátogatásokra van szükség.

A **„gyermek mindenképp felett álló érdekében”** kötelességünk beavatkozni a család életébe, főként súlyos esetekben, mint a gyermekbántalmazás, elhanyagolás. Óvodánkban fordult elő olyan eset, hogy egy édesanya fiát rendszeresen szoknyában járatta. Többszöri említésre is csak annyit felelt, „ő választotta”. Fogadóórán is előkerült a téma, ahol a pedagógus felvázolta, milyen problémákat eredményezhet ez a gyermek identitását illetően, ami kihat jövőbeni életére is. Nem történt változás, bár ígéretet kapott rá. Az óvodavezetőnek jelzést tett az óvodapedagógus, és ketten szólították fel a szülőt, hogy változtasson, az óvodába nem hozhatja szoknyá-

ba a kislíút. Mivel nem történt változás, a gyermekjóléti felügyeletnek jelentették az ügyet, akik megkezdték az eset kivizsgálását. Családlátogatásuk során világgossá vált, hogy csak kislányruhák vannak a gyermek szekrényében. Felszólították, milyen következményekkel jár, ha továbbra sem megfelelő ruhában jelenik meg az óvodában a gyermek. Az édesanya vásárolt új ruhákat a gyermeknek, az óvodába már ezekben jár és azóta is rendszeresen kijárnak hozzájuk ellenőrizni. A hivatalos utat mindenképpen be kell tartani és meg kell adni a lehetőséget a szülőnek a változtatásra. Mentorom bevett módszere, hogy a szülőt ugyanúgy megdicséri, mint a gyermeket, ha változást észlel, és ő boldog, nyugodt, hogy sikerült teljesítenie a kérést. **Fontos, hogy kapjanak visszajelzést**, ugyanúgy, ahogy egy gyermeknek, vagy épp nekünk is.

Az óvodai nevelésben a differenciális kötelesség. Az óvoda sajátos légkörével, működésével alkalmas arra, hogy megvalósuljon az egyéni képességekhez, igényekhez, érdeklődéshez igazodó nevelés. Ki kell használni ezt az időszakot, mert az iskolában erre már kisebb mértékben van csak lehetőség. Mi, óvodapedagógusok, ha mondhatom így, megengedhetjük, hogy ily módon viszonyuljunk a gyermekekhez, szüleikhez egyaránt. Megvan rá a lehetőség, a tér, a szabadság, így a legjobb a gyermeknek is. A pedagógus a szülőkkel karöltve segítheti elő leginkább gyermeke fejlődését.

SZAKMAI INFORMÁCIÓK

Dr. Faust Dezsőné

Néphagyományőrző Óvodapedagógusok Egyesületének elnökhelyettese

A hagyomány megtartó ereje

Dr. Szőke Anna Brunsvik Teréz-díjas vajdasági óvodapedagógus tiszteletére

Tudom, cikkem bevezető címe, nem sokakat készítet írásom elolvasására. Így, a nevelési év kezdetén, minden óvodapedagógus gyermekcsoportja fogadásával, örömeivel, írásbeli teendőinek nehézségeivel elteleve, a szakmai ismeretbővítő, segítségnyújtó írásokat fogadja szívesen.

Ez most más. Kívánom, a tartalom megismerése után minden olvasónak legyen lélekemelő, hivatását megerősítő érzése. Egy több évtizedes – ma is szemléletformáló – hagyományt teremtő kezdeményezésről szeretnék írni, amelynek közösségmegtartó ereje legyen minta mindnyájunk számára.

Ez a kezdeményezés egy határon túli, vajdasági kistélepülésen született, amelyet egy magyarsága és kisgyermeknevelő hivatása iránt elkötelezett óvodapedagógus „megálmodott”. Hagymánnyá vált ez az „álm”: az idén már **24. alkalommal valósult meg a VAJDA-**

SÁGI MAGYAR ÓVODÁSOK SZÍN-JÁT SZÓ TALÁLKOZÓJA. Minden év tavaszán **Kishegyesen** a magyar ajkú óvodapedagógusok a Vajdaság minden „zugából”, a szórványból is, óvodásaikkal összejönnek és „játszanak”. Az idegen nyelvi környezetben gyakorolt népmeséjétekai-

kat, játékfűzereiket boldogan, izgalommal játsszák – magyarul – megmutatják magukat. Óriási, megrendítően szép élmény! A gyerekeknek, szülőknek, óvodapedagógusoknak, de nem utolsósorban egy anyaországból érkezettnek. Nálunk is szokás óvodáinkban egy-egy jeles-, avagy óvodai ün-